

**UCHWAŁA NR XXI/204/2016
RADY MIASTA SANDOMIERZA**

z dnia 3 lutego 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 poz. 1515 z późn. zm.), art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 poz.1390), Rada Miasta Sandomierza uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Sandomierza oraz Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Sandomierzu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Robert Pytka

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy na lata 2016 – 2020 zakłada działania profilaktyczne, ochronne i doskonalące dotychczasowe działania jednostek i instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Nadrzędnym celem Programu jest dobro i bezpieczeństwo rodziny, w szczególności ochrona osób niesamodzielnych, w tym dzieci przed przemocą w rodzinie. Aby ten cel osiągnąć konieczne są interdyscyplinarne działania służb i podmiotów realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy i ochroną ofiar przemocy w rodzinie. Zapewnić to mają działania zaplanowane do realizacji na lata 2016 – 2020 w ramach niniejszego Programu.

W programowaniu tych działań uczestniczyli przedstawiciele instytucji organizacji państwowych, samorządowych i pozarządowych, w których kompetencjach jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Program został uzgodniony z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Działania te mogą przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy i wzrostu poczucia bezpieczeństwa sandomierskich rodzin.

Biorąc powyższe pod uwagę przyjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY

1. WPROWADZENIE

Spośród szerokiego spektrum problemów społecznych, z jakimi zmagają się, na co dzień polskie rodziny przemoc domowa wydaje się być zagadnieniem nagłościnnym stosunkowo niedawno, pomimo jednoznacznych dowodów jej destrukcyjnego wpływu na funkcjonowanie zarówno jednostki jak i całej rodziny. Nie licząc drastycznych i brutalnych aktów przemocy fizycznej problem ten był długi czas bagatelizowany. Wieloaspektowy charakter tego zagadnienia i jego skutki sprawiły, że zaczęto zwracać uwagę także na inne formy przemocy, związane z aspektami psychicznymi, takimi jak wyśmiewanie, szantażowanie, izolowanie, ignorowanie, grożenie, czy ubliżanie. Obecnie środowiska zajmujące się zagadnieniem problemów społecznych pozostają zgodne, co do tego, że należy edukować społeczeństwo w zakresie szkodliwości aktów krzywdzenia oraz zdecydowanie interweniować w sytuacji ich występowania. Wykrycie zjawiska przemocy domowej, zwłaszcza tej psychicznej, zakamufłowanej, lecz niezmiennie niszczącej i bolesnej jest zadaniem trudnym. Dzieje się tak między innymi, dlatego, że w świadomości społecznej dalej pokutują stereotypy i mity na temat przemocy, mówiące między innymi o tym, że to, co dzieje się u sąsiada za ścianą nie jest naszą sprawą, że o przemocy możemy mówić wyłącznie, gdy są widoczne jej ślady lub, że osoba doświadczająca przemocy zasłużyła na takie traktowanie.

Zdrowa rodzina to rodzina wolna od przemocy. Aby skutecznie walczyć z tym zjawiskiem potrzebne są działania skoordynowane i interdyscyplinarne, świadczone przez różne podmioty. Realizację działań w takiej formie umożliwi Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy. Minimalizowanie skali tego zjawiska wiąże się z koniecznością propagowania wiedzy, poszerzania świadomości społecznej, podnoszenia kwalifikacji osób zajmujących się tą problematyką, oraz systemowym podejściem do rodziny - równoległą pracą zarówno z osobami doświadczającymi przemocy jak i jej sprawcami. Szczególną troską należy objąć dzieci wzrastające w rodzinach borykających się z problemem krzywdzenia. Im wcześniej problem zostanie wykryty tym większa szansa na skuteczną interwencję i uchronienie dziecka przed jego negatywnymi skutkami.

II. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną realizacji zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowią następujące akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) rozdział II pn. „Wolności, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela”.
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 1390).
3. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 1286 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 163 z późn. zm.).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy „Niebieska Karta”(Dz. U. 2011 Nr 209, poz. 1245)

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Sandomierz jest zgodny z następującymi dokumentami:

1. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.
2. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016

III. ADRESACI PROGRAMU:

Program adresowany jest do wszystkich mieszkańców gminy Sandomierz, niezależnie od wieku, płci, czy pełnionej roli społecznej. Skuteczna walka ze zjawiskiem przemocy wymaga ukierunkowania oddziaływań profilaktycznych i interwencyjnych na różnych odbiorców. Działania programu przede wszystkim kierowane są do:

- a) Osób doznających przemocy w środowiskach rodzinnych, szkolnych, rówieśniczych, zawodowych,
- b) Osób, które przez wzgląd na ograniczone możliwości obrony są szczególnie narażone na doznawanie przemocy, czyli dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne,
- c) Osób, co, do których istnieje prawdopodobieństwo, że dopuszczają się aktów przemocy,
- d) osób będących świadkami przemocy,
- e) Osób zajmujących się problematyką przemocy w ramach obowiązków służbowych.

IV. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc jest problemem, który przenika do różnych sfer życia codziennego, jednak precyzyjne określenie skali tego zjawiska jest niezwykle problematyczne. Rzetelną diagnozę utrudniają między innymi błędne przekonania i postawy dotyczące strzeżenia rodzinnych tajemnic, „prania brudów” w domowym zaciszu i braku przyzwolenia moralnego do ingerowania w życie innych ludzi. Wszystkie statystyki dotyczące przemocy w rodzinie przedstawiają dane przybliżone, ponieważ nie uwzględniają przypadków, które nie zostały odnotowane w formalny sposób a mimo to miały miejsce.

W 2015 roku na terenie Sandomierza została sporządzona diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych. Celem przeprowadzonego badania było określenie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Jednym z badanych obszarów było zjawisko przemocy domowej. Z przeprowadzonych badań wynika, że ważnym problemem środowiskowym społeczności sandomierskiej jest przemoc, gdyż 22,2% dorosłych ankietowanych przyznało, że zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy fizycznej, 35,4% badanych zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy psychicznej. Ponadto 28,7% respondentów zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców czy opiekunów. Pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym w badaniach jest wysoka świadomość mieszkańców związana z istnieniem osób i instytucji, do których należy zgłosić się w przypadku stosowania przemocy gdyż 76,9 % badanych mieszkańców deklarowało, że posiada wiedzę na ten temat.

Aktualna skala problemu zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Sandomierz została określona na podstawie informacji uzyskanych z danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego.

Tabela nr 1. Liczby założonych Niebieskich kart na terenie Gminy Sandomierz w latach 2012-2014 przez podmioty uprawnione.

Podmioty uprawnione do wszczęcia procedury Niebieskiej Karty	2012	2013	2014
Komenda Powiatowa Policji	45	29	88
Ośrodek Pomocy Społecznej	10	8	4
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Oświata	0	0	0
Służba zdrowia	1	1	0
Łącznie	56	38	92

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny

Na terenie gminy miejskiej Sandomierz na przestrzeni ostatnich lat odnotowano zwiększenie liczby założonych Niebieskich Kart. Jak wynika z powyższych danych zdecydowaną większość Niebieskich Kart zakładali przedstawiciele policji, w mniejszym stopniu przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej i służby zdrowia. Każdy z odnotowanych przypadków był analizowany przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszystkie środowiska zostały objęte wsparciem i monitoringiem pracownika socjalnego oraz dzielnicowego, którzy systematycznie sprawdzali stan bezpieczeństwa osób doznających przemocy.

Tabela nr.2. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, podejmowane w związku z przemocą w rodzinie

Działania Zespołu Interdyscyplinarnego	2012	2013	2014
Liczba zawiadomień do prokuratury w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa art 207 par.1 KK	6	3	5
Liczba wniosków złożonych do GKRPA o skierowanie na leczenie odwykowe	18	17	22

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny

W gminie Sandomierz od 2012 roku tj. od wejścia w życie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” odnotowano zwiększenie liczby zarejestrowanych przypadków przemocy w rodzinie. Trudno w jednoznaczny sposób określić, czy ma to związek z eskalacją problemu, czy też może wiąże się ze stale rosnącą świadomością społeczną oraz systematycznie propagowaną wiedzą na temat dostępnych form wsparcia. Dane statystyczne każdorazowo obciążone są niedoskonałością pomiaru, lecz nie zmienia to faktu, że problem przemocy domowej jest realnym zagrożeniem funkcjonalności sandomierskich rodzin. Powyższe dane potwierdzają zasadność prowadzenia działań interdyscyplinarnych zmierzających do zapobiegania zjawisku krzywdzenia oraz skutecznego interweniowania w jej obliczu. Na terenie gminy Sandomierz wskazana jest kontynuacja działań profilaktycznych, osłonowych, interwencyjnych, edukacyjnych, którymi objęte będą wszystkie rodziny, a szczególnie te zmagające się z przemocą lub pozostające w grupie zagrożonej tym zjawiskiem

V. CELE PROGRAMU

Głównym celem programu jest minimalizacja skali zjawiska przemocy na terenie Gminy Sandomierz, poprzez wspólne działania interdyscyplinarne, ochronę ofiar przemocy w rodzinie oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców.

Osiągnięcie głównego celu będzie możliwe poprzez realizację celów szczegółowych:

1.Poszerzanie wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Uwrażliwianie lokalnej społeczności na problematykę krzywdzenia słabszych.

Zadania do realizacji:

- a) Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
- b) Organizowanie lub współorganizowanie konkursów, kampanii społecznych, akcji edukacyjnych oraz realizacja programów z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie.
- c) Organizowanie pogadarek i zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży na temat form i szkodliwości przemocy oraz konstruktywnych sposobów reagowania w jej obliczu.
- d) Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dotyczących przemocy, dostępnych form wsparcia, instytucji i podmiotów świadczących usługi na rzecz dobra dziecka i rodziny

Wskaźniki monitorujące:

- liczba konkursów, kampanii społecznych lub akcji edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie,
- liczba zorganizowanych pogadarek, zajęć specjalistycznych dla dzieci i młodzieży.

2.Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom, rodzinom dotkniętym przemocą.

Zadania do realizacji:

- a) Udzielenie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz świadczenie pracy socjalnej.
- b) Zapewnienie ofiarom przemocy doraźnego schronienia interwencyjnego oraz miejsc w Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.
- c) Prowadzenie procedury „Niebieskiej Karty” oraz zawiadamianie prokuratury lub policji o stwierdzonych przypadkach przemocy w rodzinie

d) Zapewnienie wsparcia rodzinom dotkniętych przemocą w formie poradnictwa prawnego, psychologicznego oraz z zakresu terapii uzależnień (wsparcie dla wszystkich członków rodziny, nie tylko tych bezpośrednio doświadczających przemocy).

e) Realizacja programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy.

f) Prowadzenie działań motywujących osoby dopuszczające się aktów przemocy do zmiany postępowania, zapewnienie im możliwości pracy z psychologiem mającej na celu korygowania niewłaściwych postaw i zachowań.

g) Prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba osób/ rodzin objętych pomocą społeczną z powodu występowania przemocy w rodzinie
- liczba osób / rodzin skierowanych do Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
- liczba porad udzielonych w Punkcie Interwencji Kryzysowej dla osób/ rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych dla ofiar przemocy.

3.Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się pomocą osobom, rodzinom dotkniętym przemocą.

Zadania do realizacji:

a) Systematyczne szkolenia członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

b) Udział w szkoleniach, konferencjach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracowników socjalnych pracujących w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej.

c) Doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i stosowania procedury „Niebieskiej Karty”

Wskaźniki monitorujące:

- liczba szkoleń dla członków zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy, w których uczestniczyli pracownicy socjalni OPS,
- liczba szkoleń przeprowadzonych w placówkach oświatowych na terenie gminy z zakresu stosowania procedury „Niebieskiej Karty”.

4.Intensyfikacja współpracy między instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania do realizacji:

a) Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego,

b) Monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych problemem przemocy w miejscu jej zamieszkania - w szczególności przez pracownika socjalnego i dzielnicowego.

c) Podejmowanie kompleksowych działań interwencyjnych właściwych służb w związku ze zgłoszeniem podejrzenia stosowania przemocy.

d) Popularyzacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w placówkach służby zdrowia i placówkach oświatowych.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba Niebieskich kart przekazanych do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego,

- liczba posiedzeń Zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba zwołanych grup roboczych w związku z prowadzoną procedurą Niebieskiej Karty,
- liczba działań profilaktycznych podjętych w placówkach służby zdrowia i placówkach oświatowych.

VI.HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W LATACH 2016-2020

Cele szczegółowe	Zadania	Realizatorzy	Termin realizacji
Poszerzanie wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Uwrażliwianie lokalnej społeczności na problematykę krzywdzenia słabszych.	Diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie	Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół interdyscyplinarny, placówki oświatowe	2016-2020
	Organizowanie lub współorganizowanie konkursów, kampanii społecznych, akcji edukacyjnych oraz realizacja programów z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie	Urząd Miejski, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół interdyscyplinarny, placówki oświatowe,	2016-2020
	Organizowanie pogadank i zajęć profilaktycznych dla dzieci i młodzieży na temat form i szkodliwości przemocy oraz konstruktywnych sposobów reagowania w jej obliczu	Świetlice socjoterapeutyczne „Bajka” i „Przystań”, placówki oświatowe,	2016-2020
	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych dotyczących przemocy, dostępnych form wsparcia, instytucji i podmiotów świadczących usługi na rzecz dobra dziecka i rodziny	Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Interwencji kryzysowej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Edukacyjno-Konsultacyjny, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Zespół interdyscyplinarny	2016-2020
Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom, rodzinom dotkniętym przemocą.	Udzielenie pomocy rodzinom i osobom dotkniętym przemocą w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oraz pracy socjalnej,	Ośrodek Pomocy Społecznej, Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża	2016-2020
	Zapewnienie ofiarom przemocy doraźnego schronienia interwencyjnego oraz miejsc w Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy	Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej	2016-2020
	Prowadzenie procedury „Niebieskiej Karty” oraz zawiadomianie prokuratury lub policji o stwierdzonych przypadkach przemocy w rodzinie.	Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2016-2020
	Zapewnienie wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą w formie poradnictwa prawnego, psychologicznego oraz z zakresu terapii uzależnień (wsparcie dla wszystkich członków rodziny, nie tylko tych bezpośrednio doświadczających przemocy)	Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Interwencji Kryzysowej, Punkt Edukacyjno-Konsultacyjny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2016-2020
	Realizacja programów terapeutycznych dla osób doznających przemocy	Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej	2016-2020
	Prowadzenie działań motywujących osoby dopuszczające się aktów przemocy do zmiany postępowania, zapewnienie im możliwości pracy z psychologiem mającej na celu korygowania niewłaściwych postaw i zachowań.	Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Interwencji Kryzysowej, Punkt Edukacyjno-Konsultacyjny	2016-2020
	Prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci zagrożonych zjawiskiem przemocy.	Urząd Miejski	
Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się pomocą osobom, rodzinom dotkniętym przemocą.	Systematyczne szkolenia członków Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020
	Udział w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracowników socjalnych pracujących w jednostkach organizacyjnych pomocy	Ośrodek Pomocy Społecznej	2016-2020

	społecznej.		
	Doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i stosowania procedury „Niebieskiej Karty”	Urząd Miejski, Zespół interdyscyplinarny, placówki oświatowe	2016-2020
Intensyfikacja współpracy między instytucjami i organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego	Osoby powołane przez Burmistrza Miasta Sandomierza do prac w Zespole Interdyscyplinarnym	2016-2020
	Monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych problemem przemocy w miejscu jej zamieszkania - w szczególności przez pracownika socjalnego i dzielnicowego.	Zespół interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	2016-2020
	Podejmowanie kompleksowych działań interwencyjnych właściwych służb w związku ze zgłoszeniem podejrzenia stosowania przemocy.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	2016-2020
	Popularyzacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w placówkach służby zdrowia i placówkach oświatowych.	Urząd Miejski, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	2016-2020

VII. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Realizacja działań zawierających się w celach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 będzie finansowana ze środków zaplanowanych w corocznych budżetach. Działania w ramach Programu, które będą zlecane organizacjom pozarządowym będą uwarunkowane wielkością środków finansowych przewidzianych w budżecie gminy oraz własną kondycją finansową tych organizacji. Istnieje również możliwość pozyskiwania dodatkowych środków na realizację działań w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz w ramach dotacji z Unii Europejskiej.

VIII. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

Monitorowanie realizacji programu jest zadaniem realizowanym przez powołany Zespół Interdyscyplinarny. Sprawozdania z realizacji programu podmioty zaangażowane składają do dnia 31 stycznia do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego. Zespół Interdyscyplinarny przedkłada do Rady Miasta Sandomierza w terminie do 31 marca każdego roku sprawozdanie z realizacji programu za poprzedni rok kalendarzowy w oparciu o sprawozdawczość podmiotów i partnerów zaangażowanych w jego realizację.